

Sanacija bank

Presoja ustavnosti, vredna pol milijarde evrov

Katja Svenšek, Primož Cirman

Zgodba o strženju lastnikov podrejenih obveznic slovenskih bank je nova potencialna javnofinančna mina. Ali se bo sprožila, bo odvisno od ustavnega sodišča, ki ga čaka ena od težjih odločitev.

Sanacija bank bo državo v prihodnjih mesecih morda stala še dodatne pol milijarde evrov.

Na mizi ustavnega sodišča je namreč več kot deset zahtev in pobud za oceno ustavnosti določb zakona o bančništvu, ki je »ostrigel« lastnike podrejenih obveznic saniranih bank. Vložili so jih predstavniki malih delničarjev, državni svet, nekatere finančne družbe in fizične osebe, med drugim tudi zlati olimpijec **Primož Kozmus**, ki je »nasedel« v obveznicah Abanke. Če bo ustavno sodišče, ki je vse prispele pobude združilo v enotni postopek, presodilo, da je država s strženjem poteptala ustavne pravice podrejenecv, bo moral novonastalo luknjo v skrajnem primeru v celoti pokriti državni proračun. Hkrati pa se bo med ministrstvom za finance, Banko Slovenije in evropsko komisijo začelo tudi razčiščevanje odgovornosti in iskanje krivca.

Zgodba o izbrisu podrejenecv v NLB, NKBM, Abanki, Factor banki, Probanki in zdaj predvidoma še Banki Celje ima več razsežnosti. V prihodnjih mesecih bo v ospredju (ustavno)pravna. Ustavne sodnike čaka več dilem. Najprej bodo morali pretehtati, ali javni interes pri izbrisu podrejenecv (beri stabilnost finančnega sistema in varnost vlog) prevlada nad pravico do zasebne lastnine, torej samim dejstvom, da so lastniki ostali brez obveznic. Četudi se bo ustavno sodišče odločilo za javni interes, ga čaka še strog test sorazmernosti. Z njim bo presojalo, ali je bil izbris podrejenecv primeren ukrep za doseg cilja, ali je bil res nujen in v pravnih meri intenziven. Eno ključnih vprašanj bo, ali javni interes upravičuje retroaktivnost ukrepa, torej njegovo veljavo za nazaj.

Po oceni odvetnice **Tamare Kek**, ki je pobudo med drugim vložila v imenu Društva **Mali delničarji** – skupaj smo močnejši, dvoma ni. »Zakonska ureditev ni le retroaktivno posegla v pravice imetnikov podrejenih obveznic, temveč je nesorazmerno posegla

tudi v njihovo pravico do zasebne lastnine,« je poudarila. Drugačno mnenje imajo v Banki Slovenije. Tam zatrjujejo, da Slovenija brez strženja podrejenih obveznic konec lanskega leta ne bi dobila zelene luči evropske komisije za dokapitalizacijo treh največjih bank. Te bi ostale brez dovoljenja za opravljanje bančnih poslov in posledično končale v stečaju.

Šifra: sporočilo iz Bruslja

Centralna banka, ki jo vodi guverner **Boštjan Jazbec**, se pri tem sklicuje na dokument z imenom »Sporočilo Komisije o uporabi pravil o državni pomoči za podpirne ukrepe v korist bank v okviru finančne krize«. Ta navaja, da je treba pred dodelitvijo državne pomoči banki uporabiti vse ukrepe za povečanje kapitala, vključno s pretvorbo podrejenega dolga. Res je, da je treba po oceni komisije pri tem »zagotoviti spoštovanje temeljnih pravic«. A hkrati komisija poudarja nujnost »preprečitve ogrožanja finančne stabilnosti«. Da bi to stečaj največjih treh bank ogrozil, ni dvoma. V komisiji so še dodali, da bodo morale države zagotoviti potrebni prispevek delničarjev in podrejenih imetnikov kapitala banke. Kot pojasnjujejo v Banki Slovenije, so bili lastniki podrejenih obveznic zato deležni istih posledic, kot bi jih bili deležni v primeru stečaja banke.

Vlada in Banka Slovenije se sklicujeta na neobvezujoč in nesprejeti akt sekundarne zakonodaje EU, odgovarja Tamara Kek. »Poudariti velja, da takšnega neustavnega posega ni zahteval Bruselj,« je dodala. Tudi sicer lastniki obveznic, s katerimi smo govorili včeraj, pojasnjujejo, da podobnega ukrepa niso izpeljali nikjer v EU. Na Cipru je tako država imetnikom obveznic ponudila nadomestno lastnino v obliki novih delnic istih bank. V Grčiji in na Irskem so bila strženja le delna. Podrejenecv prav tako niso izbrisali v Hypo banki, ki je pred dnevi prejela novo injekcijo državne pomoči. Toda po pojasnilih

Banke Slovenije bi lahko lastnikom podrejenih obveznic njihovo pretvorbo v delnice dovolili le, če bi posamezna banka prej pokrila vsaj celotno izgubo. V vseh petih bankah pa je bil kapital tudi po celotnem odpisu kvalificiranih obveznic še vedno negativen. Po neuradnih informacijah bi lahko bila izjema Banka Celje, kjer bi lahko po odpisu na voljo še ostalo nekaj sredstev.

Kaj bo presojalo ustavno sodišče?

In tu bodo spet na potezi ustavni sodniki. Ti bodo morali odgovoriti na ključni vprašnji: ali bi država lahko banke rešila brez uporabe najbolj ostrega ukrepa, to je izbrisa lastništva delničarjev in obveznicarjev omenjenih bank. In ali bo ustavno sodišče pri svoji odločitvi sploh lahko upoštevalo (ne)zavezujoče zahteve komisije. »Formalno samo po sebi zagotovo ne,« nam je včeraj dejal eden od ustavnih pravnikov, ki je želel ostati neimenovan, »a zelo verjetno bo to znotraj testa sorazmernosti presojalo pri odločanju, ali je bil ukrep na neki širši družbeni ravni nujen.«

Druga potencialna razsežnost zgodbe je povezana z javnofinančnimi posledicami morebitnega padca zakona. Po najslabšem scenariju za državo bi ta morala v celoti pokriti luknjo, nastalo zaradi morebitne zahteve ustavnega sodišča po vzpostavitvi prejšnjega stanja. To bi se zgodilo prav v času, ko vlada z velikimi mukami krpa 200-milijonski primanjkljaj prihodkov, predvidenih od padlega nepremičninskega davka.

Če bo ustavno sodišče zakon o bančništvu razveljavilo, najverjetneje ne bo razlikovanja med spekulativnimi vlagatelji, ki so se tveganosti vlaganja v podrejene obveznice zavedali, in komitentni bank, ki so jim bančni uslužbenci obveznice ponujali kar na bančnem okencu ali jim po izteku depozitov predlagali, da sredstva naložijo v podrejene obveznice. S šestodstotnimi, osemodstotnimi ali celo višjimi zagotovljenimi donosi so bili vsekar vabljeni. Da so podrejene obveznice z visokimi donosi predvsem spekulativne naložbe, kažejo tudi zadnji nakupi obveznic bank, ki se jim izbris še obeta. Podrejen dolg Banke Celje se tako te dni kupuje po nekaj odstotkih nominalne vrednosti, pri

čemer špekulanti pač upajo, da ustavno sodišče zakon razveljavi in jim država delnice v celoti poplača.

Padec ustavnega sodišča bi lahko razkril skrite imetnike

Kekova na argument o špekulantih ne pristaja: »Treba je izhajati iz nara-ve obveznice kot dolžniškega vrednostnega papirja, ki je vedno veljal za varno naložbo. Gre za obvezo v pisni obliki oziroma pogodbo, s katero se izdajatelj obveznice obveže, da bo imetniku obveznice (vlagatelju) v določenem času, daljšem od enega leta, vrnil posojeni denar, povečan za obresti. V tem svojstvu je obveznica podobna vezanim ban-

čnim depozitom.«

A če ustavno sodišče zakon razveljavi, bodo poplačila deležni vsi imetniki podrejenih obveznic, ker ostajajo številni med njimi nerazkriti, pa država in z njo državljani dejansko sploh ne bodo vedeli, koga poplačujejo. Če so zdaj zaradi striženja obvezničarjev davkoplačevalci za pet bank plačali 445 milijonov evrov manj, kot bi sicer, se bo za enak znesek njihov strošek zdaj povečal. Medtem ko je Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB) razkrila sezname prejemnikov posojil, ki so se kasneje izkazala za slaba, seznamov lastnikov podrejenih obveznic ni pričakovati. A v Banki Slovenije očitno menijo, da bi država

v primeru razveljavitve zakona o bančništvu na ustavnem sodišču morala vedeti, koga se poplačuje. »Menimo, da bi se za namene morebitnih povračil kot upravičenci morali upoštevati tisti imetniki, ki bi ob vložitvi zahtevka za vračilo lahko dokazali imetništvo razveljavljenih vrednostnih papirjev na dan izvedbe izrednega ukrepa,« pravijo v Banki Slovenije. x

445

milijonov evrov je država dosle "privarčevala" s striženjem imetnikov podrejenih obveznic

Uroš Čufer, minister za finance, in Boštjan Jazbec, guverner Banke Slovenije Fotografija: Tomaž Skale/dokumentacija Dnevnika